

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет гуманітарно-педагогічний

Кафедра психології та педагогіки

Затверджую
Декан факультету міжнародних відносин

професор В.В. Третько
«14» вересня 2020 року

СИЛАБУС

Навчальна дисципліна Юридична психологія

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Загальна інформація

Позиція	Зміст інформації
Викладач(і)	Потапчук Євген Михайлович
Профайл викладача	http://psy.khnu.km.ua/potapchuk-yevgen-myhajlovych/
E-mail викладача(ів)	potapchuk1@i.ua
Контактний телефон	+380679470646
Сторінка дисципліни в ІСУ	
Навчальний рік	
Консультації	Очні: згідно розкладу; он-лайн: за необхідністю та попередньою домовленістю

Характеристика дисципліни

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Форма семестрового контролю			
				Кредити ЄКТС	Години	Аудиторні заняття				Індивідуальна робота студента	Самостійна робота, в т.ч. ІРС	Курсовий проект	Курсова робота	залік	іспит
						Разом	Лекції	Лабораторні роботи	Практичні заняття						
В	Д			4	120	51	17		34		69			+	

Анотація навчальної дисципліни

Потреба у використанні психологічних знань у різноманітних ділянках практики призвела до розвитку прикладних галузей психологічної науки, пов'язаних з «обслуговуванням» таких сфер практичної діяльності, як юриспруденція, освіта, медицина, праця, управління, спорт та ін. На стику психології і юриспруденції виникла юридична психологія. Психологічні знання потрібні кожному юристу, так як дозволяють йому пізнати психічні особливості особистості, її властивості, які обумовлюють специфіку її поведінки, діяльності, спілкування т.п. Знання психологічних закономірностей, застосування в юридичній діяльності психологічних методів і прийомів підвищує ефективність праці юриста, допомагає йому глибше розуміти мотиви вчинків людей, регулювати взаємовідносини з ними, виявити індивідуальність особистості.. При викладанні дисципліни використовуються традиційні та сучасні технології, реалізація яких здійснюється у формі лекцій, а саме: лекції-візуалізації; практичних занять (з використанням семінарів); самостійної роботи. Під час навчання використовуються такі методи і прийоми як бесіда, дискусія, ділові (рольові) ігри, творчі завдання, педагогічні ситуації.

Мета і завдання дисципліни

Мета дисципліни Сформувати у студентів систему знань про психологічні закономірності системи «людина-суспільство-право».

Завдання дисципліни. Формувати у здобувачів вищої освіти здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя, здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях, здатність діяти на основі етичних міркувань, здатність усвідомлювати рівні можливості та гендерні проблеми, цінування та повага різноманітності і мультикультурності, повага до честі і гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння їх правової природи, здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Очікувані результати навчання

Студент, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен: досконало **володіти** юридичною термінологією та основними поняттями; **показувати** навички самостійної роботи, **демонструвати** критичне та самокритичне мислення; **організовувати** та **керувати** педагогічною взаємодією; **знати та розуміти** механізми генезису особистості злочинця, розуміти основні психологічні особливості особистості і мотивації злочинців різної кримінальної спрямованості, психологічні особливості злочинних груп, сутність у застосування основних юридичних психотехнік, засади здійснення судово-психологічної експертизи та консультування, **застосовувати** методи та принципи ефективного впливу; **застосовувати** набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно **інтерпретувати** отримані результати.

Тематичний план дисципліни і календар його виконання.

Таблиця 3 – Тематичний план дисципліни

№ тижня	Тема лекції*	Тема практичного заняття*	Самостійна робота студентів		
			Зміст	Год.	Література
1	2	3	4	5	6
1	Загальні засади юридичної психології	Предмет, завдання і система юридичної психології	Підготовка до практичного заняття за темою 1. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 1. Підготовка до виконання домашнього завдання.	6	[2, 6, 13]
2		Історія розвитку юридичної психології Вибір теми реферату			
3	Особистість як об'єкт вивчення юридичної психології	Загально-психологічні та соціально-психологічні основи в юридичній психології	Підготовка до практичного заняття за темою 2. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 2. Підготовка до виконання домашнього завдання.	6	[2, 3, 6, 21]
4		Соціально – психологічні аспекти юридичної психології			
5	Правова та кримінальна психологія як галузь юридичної психології	Правова соціалізація і правослухняна поведінка особистості	Підготовка до практичного заняття за темою 3. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 3. Підготовка до виконання домашнього завдання.	6	[3, 4, 5]
6		Психологія неповнолітніх злочинців			
7	Психологія злочинного діяння та слідчих дій	Психологічні причини злочинної поведінки	Підготовка до практичного заняття за темою 4. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 4. Підготовка до виконання домашнього завдання.	6	[2, 3, 4, 5, 6, 20, 21]
8					

1	2	3	4	5	6
		Судово – психологічна експертиза			
9	Психологічні особливості допиту	Психологічні основи допиту	Підготовка до практичного заняття за темою 5. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 5. Підготовка до виконання домашнього завдання.	7	[2, 3, 4, 5,6,12, 20]
10		Психологія очної ставки			
11	Психологія судової діяльності.	Психологічна характеристика судової діяльності	Підготовка до практичного заняття за темою 6. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 6. Підготовка до виконання домашнього завдання.	7	[2, 4, 5, 6, 9, 20]
12		Психологія судових суперечок і винесення вироку			
13	Психологічна консультація та судово-психологічна експертиза.	Психологічна консультація в кримінальному процесі	Підготовка до практичного заняття за темою 7. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 7. Підготовка до виконання домашнього завдання. Підготовка до захисту рефератів.	7	[1, 2, 3, 4, 5, 6, 17]
14		Психологічні проблеми цивільного судочинства. Захист рефератів.			
15	Психологія прокурорської та адвокатської діяльності.	Судова етика в діяльності прокурора і адвоката(захисника)	Підготовка до практичного заняття за темою 8. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підготовка до ТК 8. Підготовка до виконання домашнього завдання.. Підготовка до захисту рефератів.	7	[3, 4,5 11,19]
16		Психологія судової промови Захист рефератів.			
17	Пенітенціарна психологія як галузь юридичної психології	Виправна психологія	Підготовка до практичного заняття за темою. Опрацювання теоретичного матеріалу. Підведення підсумків вивченого матеріалу	7	[4, 5, 6, 21]
		Психологічні аспекти організації життєдіяльності засуджених			

Примітка: * Лекції проводяться щотижня, практичні заняття проводяться щотижня по дві години; ТК – тестовий контроль.

Політика дисципліни

Організація освітнього процесу в Університеті відповідає вимогам положень про організаційне і навчально-методичне забезпечення освітнього процесу, освітній програмі та навчальному плану. Студент зобов'язаний відвідувати лекції і практичні заняття згідно з розкладом, не запізнюватися на заняття, практичні завдання виконувати відповідно до графіка. Пропущене практичне заняття студент зобов'язаний опрацювати самостійно у повному обсязі і відвідувати перед викладачем не пізніше, ніж за тиждень до чергової атестації. До практичних занять студент має підготуватися за відповідною темою і проявляти активність. Виконуючи самостійну роботу з дисципліни, студент

має дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату він отримує незадовільну оцінку і має виконати завдання за новою темою.

Критерії оцінювання результатів навчання.

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт. Оцінювання студентів денної форми навчання складається з таких елементів: усне опитування, тестовий контроль, портфоліо – імідж-презентація власної педагогічної діяльності.

Для практичних занять встановлюється обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни. Засвоєння студентом теоретичного матеріалу з дисципліни оцінюється усним опитуванням і тестуванням. Виконання індивідуального завдання завершується підготовкою портфоліо – імідж-презентації власної педагогічної діяльності у терміни, встановлені графіком самостійної роботи.

Пропущене заняття студент зобов'язаний відпрацювати у встановлений викладачем термін, але не пізніше, ніж за два тижні до кінця теоретичного навчання у семестрі.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів за ваговими коефіцієнтами:

Аудиторна робота		Самостійна робота студента	Підсумковий контрольний захід (залік)
Практичне заняття			
Обговорення теоретичного матеріалу (УО)	Тестовий контроль (ТК)	презентація	
T1-9	T1-9	T1-9	+
ВК: 0,6	0,2	0,2	

Умовні позначення: Т – тема дисципліни; ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання знань студентів (усне опитування) під час практичного заняття здійснюється за такими критеріями:

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій
Відмінно	Студент глибоко і у повному обсязі опанував зміст навчального матеріалу, легко в ньому орієнтується і вміло використовує понятійний апарат; уміє пов'язувати теорію з практикою, вирішувати практичні завдання, впевнено висловлювати і обґрунтовувати свої судження. Відмінна оцінка передбачає грамотний, логічний виклад відповіді (як в усній, так і у письмовій формі), якісне зовнішнє оформлення роботи. Студент не вагається при видозміні запитання, вміє робити детальні та узагальнюючі висновки. При відповіді допустив дві-три несуттєві <i>помилки</i> .
Добре	Студент виявив повне засвоєння навчального матеріалу, володіє понятійним апаратом, орієнтується у вивченому матеріалі; свідомо використовує теоретичні знання для вирішення практичних задач; виклад відповіді грамотний, але у змісті і формі відповіді можуть мати місце окремі неточності, нечіткі формулювання закономірностей тощо. Відповідь студента має будуватися на основі самостійного мислення. Студент у відповіді допустив дві-три <i>несуттєві помилки</i> .
Задовільно	Студент виявив знання основного програмного матеріалу в обсязі, необхідному для подальшого навчання та практичної діяльності за професією, справляється з виконанням практичних завдань, передбачених програмою. Як правило, відповідь студента будується на рівні репродуктивного мислення, студент має слабкі знання структури курсу, допускає неточності і <i>суттєві помилки</i> у відповіді, вагається при відповіді на видозмінене запитання. Разом з тим набув навичок, необхідних для виконання нескладних практичних завдань, які відповідають мінімальним критеріям оцінювання і володіє знаннями, що дозволяють йому під керівництвом викладача усунути неточності у відповіді.
Незадовільно	Студент виявив розрізнені, безсистемні знання, не вміє виділяти головне і другорядне, допускається помилок у визначенні понять, перекручує їх зміст, хаотично і невпевнено викладає матеріал, не може використовувати знання при вирішенні практичних завдань. Як правило, оцінка «незадовільно» виставляється студенту, який не може продовжити навчання без додаткової роботи з вивчення дисципліни.

Оцінювання тестових завдань

Тематичний тест для кожного студента складається з п'яти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 5. Тестування проводиться на кожному занятті і на нього відводиться 10 хвилин (для закритої форми тестів – по дві хвилини на кожне завдання). На наступному занятті оголошуються результати тестування.

Відповідність кількості балів за тестове завдання оцінці за 4-бальною шкалою:

Сума балів за тестові завдання	0-2	3	4	5
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

Якщо студент отримав негативну оцінку, то він має перездати її в установленому порядку, але обов'язково до терміну наступного контролю. У випадку, коли студент не виконав індивідуальний план з дисципліни у заплановані терміни без поважних причин, то під час відпрацювання заборгованості при позитивній відповіді йому виставляється оцінка «задовільно».

Оцінювання презентації за темою дисципліни:

<i>Оцінка за інституційною шкалою</i>	<i>Узагальнений критерій оцінювання портфоліо</i>
Відмінно	Зміст презентації свідчить про великі прикладені зусилля і очевидний прогрес студента в розвитку його мислення, прикладних і комунікативних умінь, про наявність високого рівня самооцінки і творчого ставлення до предмета; у змісті й оформленні навчального матеріалу яскраво проявляються оригінальність і винахідливість; робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.
Добре	Робота цього рівня демонструє достатні предметні знання та вміння, творчий елемент в оформленні й оригінальність в його змісті, але в ньому можуть бути відсутні деякі елементи з необов'язкових категорій; естетичний вигляд дещо псує недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення; дизайн не суперечить загальному змісту проекту.
Задовільно	У презентації основний акцент зроблений на обов'язкову категорію, за якою можна оцінити рівень сформованості програмних знань і умінь; відсутні свідчення, що демонструють рівень розвитку творчого предметного мислення, прикладних умінь, здатності до змістовної комунікації; дизайн презентації не зовсім відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту.
Незадовільно	Досить неінформативна робота, за якою важко сформувати загальне уявлення про здібності студента. Як правило, тут представлені уривчасті завдання з різних категорій; за таким портфоліо практично неможливо визначити прогрес у навчанні та рівень сформованості якостей, що відображають основні цілі курсу та критерії оцінки; в презентації дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту.

Підсумкова оцінка за семестр, згідно з інституційною шкалою і шкалою ЄКТС, встановлюється в автоматизованому режимі після внесення викладачем усіх оцінок до Електронного журналу. При цьому за інституційною шкалою ставиться відповідна оцінка, а за шкалою ЄКТС – буквене позначення оцінки, що відповідає набраній студентом кількості балів відповідно до таблиці співвідношення.

Співвідношення вітчизняної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС:

Оцінка ЄКТС	Бали	Вітчизняна оцінка	
A	4,75 – 5,00	5	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь і навичок.
B	4,25 – 4,74	4	Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75 – 4,24	4	Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25 – 3,74	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00 – 3,24	3	Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання.
FX	2,00 – 2,99	2	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни.
F	0,00 – 1,99	2	Незадовільно – необхідна серйозна робота і повторне вивчення дисципліни.

Питання для підсумкового контролю з дисципліни:

1. Що таке юридична психологія? Яке її місце у системі психологічних наук.

2. Які предмет і завдання юридичної психології?
3. Історія юридичної психології.
4. Юридична психологія на сучасному етапі: назвіть основні напрямки.
5. Які принципи юридичної психології?
6. Які методи юридичної психології?
7. Що таке правозастосувальна поведінка? Які її види?
8. Що таке правосвідомість особистості? Її рівні.
9. Що таке правова соціалізація.
10. Відзначте психологічні аспекти правової поведінки.
11. Дайте психологічну характеристику девіантної поведінки.
12. Які особливості психологічної консультації в кримінальному процесі?
13. Що таке судово-психологічна експертиза? Які межі її компетенції у кримінальному процесі?
14. Які є види судово-психологічної експертизи?
15. Які є типи комплексних судово-психологічних експертиз.
16. Постанова про проведення судово-психологічної експертизи та її структура.
17. Яка процедура судово-психологічної експертизи?
18. Які права експерта?
19. Забезпечення гарантій прав і свобод інших учасників кримінального процесу при проведенні судово-психологічної експертизи.
20. Організаційно-правові засади проведення судово-психологічної експертизи.
21. Що таке кримінальна психологія?
22. Яка є мотивація злочинної поведінки?
23. Які особливості особистості злочинця?
24. Які особливості особистості окремих типів злочинців?
25. Які є типології злочинців?
26. Які особливості психології неповнолітніх злочинців?
27. Які особливості психології організованої злочинності?
28. Функціонально-психологічна характеристика профілактичної діяльності
29. Що таке пенітенціарна психологія? Які її предмет і завдання?
30. Психологічна характеристика особистості засуджених та їх адаптаційних можливостей.
31. Які психологічні особливості мікросередовища засуджених?
32. Які є методи вивчення особистості засудженого?
33. Які є методи психологічного впливу на засудженого в процесі перевиховання?

Рекомендована література:

Основна:

1. Александров Д. О. Юридична психологія / О. Д. Александров, В. Г. Андросюк., Л. І. Казміренко та ін. – Київ : КНТ, 2007. – 360 с.
2. Бандурка А. М. Юридическая психология : учебник / А. М. Бандурка, С. П. Бочарова, С. В. Землянская. – Харьков, 2001. – 640 с.
3. Бедь В.В. Юридична психологія / В. В. Бедь. – Львів : Новий Світ-2000, Київ : Каравела, 2002. – 376 с.
4. Энциклопедия юридической психологии / под общ. ред. А. М. Столяренко. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 607 с.
5. Коновалова В. О. Юридична психологія: академічний курс : підруч. для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / В. О. Коновалова, В. Ю. Шепітько. – Київ : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре», 2004. – 424 с.
6. Алікіна Н. В. Психологічна експертиза в слідчій практиці. / Н. В. Алікіна. – Київ, 2013. – 54 с.
7. Психологія слідчої діяльності: навчальний посібник / В.Г. Андросюк, О.М. Корнєв, О.І. Кудерміна та ін.; за заг. ред. Л.І. Казміренко. – К.: Правова єдність, 2009. – 200 с.

Додаткова:

8. Бандурка А.М. Юридическая психология / А. М. Бандурка. – СПб. : Jurist, 2008. – 135 с.
9. Варфоломеева Т. В. Криминалистика и профессиональная деятельность защитника / Т. В. Варфоломеева. – Киев : Выща школа, 1987. – 149 с.
10. Кримінальний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2001. – N 25-26. – С. 131.
11. Кодекс про адміністративні правопорушення України // Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР), 1984. – Додаток до N 51. – С. 1122.
12. Костицкий М. В. Судебно-психологическая экспертиза / М. В. Костицкий. – Киев : Выща школа, 1987. – 140 с.
13. Наказ Міністерство внутрішніх справ України Про подальший розвиток служби психологічного забезпечення оперативно-службової діяльності органів внутрішніх справ України від 28.07.2004.
14. Нор В.Т. Защита имущественных прав в уголовном судопроизводстве : монография / В. Т. Нор. – Киев : Выща школа, 1989. – 275 с.

15. Психологічні особливості організованих злочинних об'єднань (використання психологічних знань у протидії організованій злочинності : наук.-практ. посіб. / за ред. Я. Ю. Кондратьєва, С. Д. Максименка, В. Б. Романюка. – Київ : Нац. акад. внутр. справ України, 2002. – 436 с.
16. Тарарухін С. А. Вибрані твори [Текст] : у 3 ч. Ч. 2 : Кримінологія. Соціально-психологічні причини злочинів / С. А. Тарарухін. – Київ : Національна академія внутрішніх справ України, 2004. – 100 с.
17. Чуфаровский Ю. В. Юридическая психология : учеб. пособ. / Ю. В. Чуфаровский. – М. : Право и Закон, 1997. – 320 с.
18. Цивільний кодекс України // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003. – № 40-44. – С. 356.
19. Хохряков Г.Ф. Парадоксы тюрьмы. Проблемы, дискуссии, предложения / Хохряков Г.Ф. – М. : Юрид. лит., 1991. – 224 с.
20. Шиханцов Г. Г. Юридическая психология / Г. Г. Шиханцов. – М. : Зерцало-М, 2006. – 272 с.